رویش روان شناسی، سال۱۲، شماره۵، شماره پیاپی ۸۶، مرداد ۱۴۰۲
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),12(5), 2023

مدل‌یابی اضطراب اجتماعی بر مبنای سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی با میانجی‌گری مهار هیجان در نوجوانان

Modeling of Social Anxiety based on Brain-Behavioral Systems, Attachment to Parents and Peers and Social Self-Efficacy mediated by Emotion Control among Adolescents

محبوبه اکبری
دانشجوی دکترای روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
پگاه فرخ زاد (نویسنده مسئول)
استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.
خدیجه ابوالمعالی الحسینی
استاد، گروه روان‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Mahboobeh Akbari
Ph.D Student of Clinical Psychology, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.
Pegah Farokhzad*
Assistant Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran. *dr.pegahfarokhzad@gmail.com*
Khadijeh Abolmaali Alhosseini
Professor, Department of Psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

چکیده
هدف مطالعه حاضر مدل‌یابی اضطراب اجتماعی بر مبنای سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی با میانجی‌گری مهار هیجان در نوجوانان بود. این پژوهش توصیفی-همبستگی و به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری مطالعه شامل تمامی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بود. جهت انتخاب نمونه ابتدا به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای هجده مدرسه انتخاب گردید، سپس از میان آن‌ها ۵۶۴ نفر به شیوه در دسترس وارد مطالعه و به پرسشنامه‌های سیستم‌های بازداری و فعال‌سازی رفتاری (BIS/BAS، کارور و وایت، ۱۹۹۴)، دل‌بستگی به والدین و همسالان (IPPA، آرمسدن و گرینبرگ، ۱۹۸۷)، خودکارآمدی برای موقعیت‌های اجتماعی (SESS، گودیانو و هربرت، ۲۰۰۳)، مهار هیجان (ECQ، راجر و نجاریان، ۱۹۸۹) و هراس اجتماعی (SPIN، کانر و همکاران، ۲۰۰۰) پاسخ دادند. نتایج این پژوهش حاکی از برازش قابل‌قبول الگوی پیشنهادی با داده‌های گردآوری‌شده بود. یافته‌ها نشان داد سیستم بازداری رفتاری به‌طور مثبت (P<۰/۰۱) و سیستم فعال‌سازی رفتاری (P<۰/۰۵)، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی (P<۰/۰۱) به‌طور منفی و به‌واسطه مهار هیجان بر اضطراب اجتماعی اثر معنادار دارند. درنتیجه نظر به نقش تعدیل‌کننده مهار هیجان، توسعه مهارت‌های تنظیم هیجان می‌تواند به کاهش قدرت عوامل زمینه‌ساز و تخفیف علائم اضطراب اجتماعی نوجوانان یاری برساند.

واژه‌های کلیدی: *دل‌بستگی به والدین و همسالان، سیستم‌های مغزی-رفتاری، مهار هیجان، اضطراب اجتماعی، خودکارآمدی اجتماعی.*

Abstract
The aim of the present study was the modeling of social anxiety based on brain-behavioral systems, attachment to parents and peers, and social self-efficacy mediated by emotion control among adolescents. This research was descriptive correlational using a structural equation modeling method. The statistical population included all of Tehran's secondary school students during the year 2021. In order to select the sample, eighteen schools were initially selected through cluster sampling. Then, of these, 564 individuals entered the study by convenience sampling method and responded to the Scales of Behavioral Inhibition and Behavioral Activation Systems (BIS/BAS, Carver & White, 1994), Parent and Peer Attachment (IPPA, Armsden & Greenberg, 1987), Self-Efficacy for Social Situations (SESS, Gaudiano & Herbert, 2003), Emotion Control (ECQ, Roger & Najarian, 1989), and Social Phobia (SPIN, Connor et al., 2000). The results of this research indicated an acceptable fit of the proposed model with the collected data. According to the results, the behavioral inhibition system positively (P<0.01) and behavioral activation system (P<0.05), attachment to parents and peers, and social self-efficacy (P<0.01) negatively have a significant effect on social anxiety through emotional control mediation. So, according to the moderating role of emotion control, the advancement of emotional regulation skills can reduce the strength of the aetiological factors and help diminish the symptoms of adolescents' social anxiety.

Keywords: *Attachment to Parents and Peers, Brain-Behavioral Systems, Emotion Control, Social Anxiety, Social Self-Efficacy.*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : فروردین ۱۴۰۲** **پذیرش: خرداد ۱۴۰۲** **ویرایش نهایی: مرداد ۱۴۰۲**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

مقدمه

اختلال اضطراب اجتماعی (هراس اجتماعی)[1] شایع‌ترین اختلال اضطرابی در دوران نوجوانی است که به لحاظ ایجاد نقص در زندگی شخصی و تحصیلی دانش‌آموزان بسیار قابل‌توجه می‌باشد (رالی[2]، ۲۰۱۹). بهبود خودبه‌خودی در این اختلال نادر است، ازاین‌رو اضطراب اجتماعی در نوجوانی می‌تواند پیش‌بینی کننده تشدید بیشتر علائم و ابتلا به سایر اختلالات روانی در اوایل بزرگ‌سالی باشد (کریسمن و ویلنکورت[3]، ۲۰۲۲). ونگ و رپی[4]، با بررسی پیشینه‌های نظری و پژوهشی در زمینهٔ اضطراب اجتماعی دریافتند که کلیدی‌ترین عوامل سبب‌شناختی در ایجاد اضطراب اجتماعی و ادراک میزان تهدیدکننده بودن ارزیابی‌های اجتماعی را می‌توان در گرایش‌های وراثتی، رفتار والدین، تجارب همسالان، عوامل روان‌شناختی و کمبود مهارت‌های اجتماعی یافت. آن‌ها بر این اساس به ارائه یک الگوی یکپارچه نگر در رابطه با عوامل ایجادکننده و تداوم‌بخش اختلال اضطراب اجتماعی پرداخته و اذعان کردند نقش تعدیل‌کننده برخی فرایندهای شناختی و رفتاری همچون اجتناب شناختی و رفتارهای گریز و اجتنابی از این حیث که می‌توانند با قدرت بخشیدن به عوامل زمینه‌ساز و نقص‌های عملکردی موجب پایداری علائم اضطراب اجتماعی گردند حائز اهمیت ویژه‌ای است (ونگ و رپی، ۲۰۱۶). پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهند، تمایلات کناره‌گیری در افراد مضطرب اجتماعی راهبردهای تنظیم هیجان را نیز درگیر می‌سازند و اضطراب اجتماعی با انعطاف‌ناپذیری هیجانی رابطه تنگاتنگی دارد. ازآنجایی‌که این افراد در ارزیابی و مقابله با تهدیدهای اجتماعی نقص‌های زیادی دارند، ترجیح می‌دهند برای مدیریت هیجان‌های ناخوشایند خود از راهبردهای سرکوبگرانه بیشتری استفاده کنند و با نشخوارگری[5] یا افکار تکرارشونده منفی از ابراز احساسات خود جلوگیری نمایند (گودمن[6] و همکاران، ۲۰۲۱؛ مسترز[7] و همکاران، ۲۰۲۳).

بررسی کارکرد مغز توسط تصویربرداری رزونانس مغناطیسی عملکردی[8] بیانگر آن می‌باشد که شدت اضطراب اجتماعی در نوجوانان با پاسخ‌دهی عصبی مغز به بازخوردهای اجتماعی منفی و غیرقابل‌پیش‌بینی در ارتباط است (اسمیت[9] و همکاران، ۲۰۲۰) و بیش‌واکنشی بادامه در این افراد مختص به برخی محرک‌های اجتماعی خاص می‌باشد (بس-هوگنام[10] و همکاران، ۲۰۲۰). در این خصوص نظریه حساسیت به تقویت گری[11] که سیستم‌های عصبی فرضی را تعیین‌کننده ابعاد شخصیتی افراد می‌داند، در تبیین عوامل زیستی اضطراب اجتماعی جایگاه برجسته‌ای دارد. بر اساس این نظریه، سیستم فعال‌سازی رفتاری با حساسیت نسبت به هشدارهای اشتیاق آور تمایل به روی‌آوری رفتاری را افزایش می‌دهد و سیستم بازداری رفتاری مسئول کنترل رفتار و رسیدگی صحیح به اهداف تعارضی در هنگام وقوع هم‌زمان هشدارهای اشتیاق‌آور و تنبیه‌کننده است (گری و مک ناتن، ۲۰۰۳). وقتی فعالیت سیستم‌های مغزی-رفتاری از تعادل طبیعی خارج شود سبب بروز طیفی از علائم روان‌پزشکی می‌گردد و این جریان در طی نوجوانی که با تغییرات چشمگیر سیستم‌های بازداری و فعال‌سازی رفتاری و افزایش اضطراب همراه است، اهمیت ویژه‌ای می‌یابد (باله[12] و همکاران، ۲۰۲۲؛ ملو[13] و همکاران، ۲۰۲۳). از سوی دیگر با توجه به این‌که حساسیت سیستم‌های مغزی-رفتاری با راهبردهای ترجیحی تنظیم هیجان رابطه‌ای قوی دارد پژوهشگران دریافته‌اند که سیستم بازداری رفتاری با حساسیت زیاد نسبت به تهدید و سیستم فعال‌سازی رفتاری با حساسیت اندک به پاداش، تلاش‌های انطباقی نظم‌جویی هیجان را محدود ساخته و با تمایل افراطی به نشخوارگری و سرکوب هیجان موجب پایداری اضطراب اجتماعی می‌گردند (اوشانسی و دانون[14]، ۲۰۲۲؛ اوکانر[15] و همکاران، ۲۰۱۴).

1. social anxiety disorder (social phobia)
2. Raleigh
3. Krygsman & Vaillancourt
4. Wong & Rapee
5. rumination
6. Goodman
7. Masters
8. functional magnetic resonance imaging (fMRI)
9. Smith
10. Bas-Hoogendam
11. Gray's reinforcement sensitivity theory (RST)
12. Balle
13. Melo
14. O'Shannessy & Donovan
15. O'Connor

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

مؤلفه دیگری که در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی نوجوانان نقش دارد، تاریخچه دل‌بستگی در تعامل با والدین و همسالان است (مجیدی افشار و شاکر دولق، ۱۴۰۱). بر اساس نظریه دل‌بستگی بالبی[1]، تعاملاتی که در سال‌های ابتدایی با مراقبت‌کننده اصلی شکل می‌گیرند یک الگوی درونی با مجموعه‌ای از انتظارات درباره در دسترس بودن و حمایت‌کننده بودن شخصیت‌های دل‌بستگی بنا می‌سازند که سبک دل‌بستگی و تمام روابط صمیمانه فرد را در طول عمر تحت تأثیر قرار می‌دهند (بردرتن[2]، ۱۹۹۲). بنابراین، دل‌بستگی به والدین پیش‌بینی کننده دل‌بستگی به همسالان است (زو[3] و همکاران، ۲۰۲۰) و بهره‌مند بودن از روابط خشنودکننده ایمن با والدین و همسالان امکان ظهور علائم اضطراب اجتماعی در نوجوانان را به‌طور چشمگیری کاهش می‌دهد (مجیدی افشار و شاکر دولق، ۱۴۰۱). علاوه بر این تحقیقات روان‌شناختی نشان می‌دهند، ناسازگاری‌های اجتماعی و روانی در افراد دل‌بسته ناایمن زمانی تشدید می‌شوند که گرایش به راهبردهای غیرانطباقی، قدرت انعطاف‌پذیری هیجانی را مختل ساخته باشد (کلیر[4] و همکاران، ۲۰۲۰). در راستای اهمیت این مسئله مارینو[5] و همکاران (۲۰۲۳) نقش واسطه‌ای بدتنظیمی هیجانی در رابطه بین سبک دل‌بستگی با اضطراب اجتماعی را مورد تأکید قرار دادند؛ به‌علاوه کلیر و همکاران (۲۰۲۱) اظهار داشتند، دل‌بستگی اضطرابی با اختلال در تنظیم هیجان‌های منفی موجب افزایش اضطراب اجتماعی می‌شود.

بر اساس سوابق پژوهشی عامل دیگری که نوجوانان را در معرض تجارب اضطراب اجتماعی قرار می‌دهد کمبود خودکارآمدی اجتماعی است (اونه[6] و همکاران، ۲۰۲۱). این مؤلفه مبتنی بر نظریه شناختی- اجتماعی بندورا[7] می‌باشد. بندورا خودکارآمدی را باور افراد درباره قابلیت تحت کنترل گرفتن رویدادهای تأثیرگذار زندگی تعریف می‌کند (بندورا، ۱۹۹۹) و خودکارآمدی اجتماعی را بخشی از خودکارآمدی می‌داند که با پرورش روابط اجتماعی و مقابله مؤثر با موقعیت‌های دشوار، موجب خشنودی بیشتر از زندگی می‌گردد (بندورا، ۱۹۹۴). مطالعاتی که در این حیطه صورت گرفته‌اند، از رابطه معکوس خودکارآمدی اجتماعی با اضطراب اجتماعی نوجوانان حمایت کرده (اونه و همکاران، ۲۰۲۱) و نقش خودکارآمدی در اضطراب اجتماعی را به‌عنوان مکانیسم اصلی کنش‌های رفتاری از قبیل تمایل کمتر به تجارب رفتاری و اجتناب بیشتر از رویارویی‌های اجتماعی حائز اهمیت می‌دانند (لی و یقیزاریان[8]، ۲۰۲۱). در این راستا پژوهش نوزادی و منظری توکلی (۱۳۹۴) نشان داد، بدتنظیمی هیجان در رابطه بین خودکارآمدی با اضطراب اجتماعی نوجوانان نقش واسطه‌ای دارد؛ همچنین مطالعاتی که در خارج از کشور انجام‌شده‌اند بیانگر آن‌اند که خودکارآمدی به‌واسطه بدتنظیمی هیجان و انعطاف‌ناپذیری شناختی، امکان ظهور تجارب اضطرابی در حوزه‌های اجتماعی و بین فردی را قدرتمند می‌سازد (تولان و کارا[9] ۲۰۲۳؛ چوی[10] و همکاران، ۲۰۲۲).

به‌طورکلی به نظر می‌رسد نوجوانانی که به لحاظ زیستی نسبت به محرک‌های تنبیه‌کننده محیطی حساسیت بالایی دارند و در طی دوران رشد از منابع ارزشمند دل‌بستگی و خودکارآمدی در موقعیت‌های اجتماعی بهره‌مند نمی‌شوند، در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی اضطراب بیشتری را تجربه می‌کنند و از سویی به دلیل انعطاف‌پذیری شناختی و هیجانی محدود، راهبردهای سرکوب‌کننده‌ای را توسعه می‌دهند که با وجود تسکین موقت آشفتگی، موجب پایداری هر چه بیشتر اضطراب اجتماعی می‌گردند. نظر به این‌که بروز اضطراب اجتماعی در دوران نوجوانی، تهدیدی جدی برای بهزیستی افراد در مراحل بعدی زندگی است و آگاهی از چگونگی تعامل عوامل زمینه‌ساز و پایدارکننده راهکارهای پیشگیری و درمانی را وسعت می‌بخشد، ارائه الگوهای تبیینی متناسب با ویژگی‌های جمعیت شناختی این گروه آسیب‌پذیر یک ضرورت پژوهشی محسوب می‌شود. با توجه به اهمیت راهبردهای اجتنابی در تداوم بخشیدن به اختلال اضطراب اجتماعی و محدودیت پیشینه‌های پژوهشی درباره رابطه هم‌زمان عوامل زیستی و اجتماعی با بدتنظیمی هیجان، پژوهش حاضر با هدف مدل‌یابی اضطراب اجتماعی بر مبنای سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی با میانجی‌گری مهار هیجان در نوجوانان صورت گرفت.

1. Bowlby's attachment theory
2. Bretherton
3. Zou
4. Clear
5. Marino
6. Aune
7. Bandura's social cognitive theory
8. Lee & Yeghiazarian
9. Tolan & Kara
10. Cui

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

روش

مطالعه حاضر در دسته پژوهش‌های توصیفی- همبستگی با روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این مطالعه شامل تمامی دانش‌آموزان محصل در نیمه دوم سال تحصیلی ۱۳۹۹- ۱۴۰۰ و دوره متوسطه دوم شهر تهران بود. حجم نمونه بر اساس تعداد پارامترهای پژوهش (درمجموع ۳۹ پارامتر با احتساب ۱۱ مسیر، ۲۰ خطای نشانگر، ۶ خطای کوواریانس و ۲ خطای درون‌زای نهفته)، در نظر گرفتن ۱۵ شرکت‌کننده در ازای هر پارامتر (ریکوف و مارکولیدس[1]، ۲۰۱۲) و امکان ریزش نمونه‌ها، ۶۰۰ نفر برآورد شد که از میان آن‌ها داده‌های ۵۶۴ آزمودنی با توجه به ملاک‌های ورود و خروج و تشکیل نقاط پرت چند متغیری مورد بررسی قرار گرفت. نمونه‌گیری این مطالعه در ابتدا به روش خوشه‌ای با انتخاب تصادفی سه منطقه و سپس شش مدرسه دخترانه و پسرانه از هر منطقه بود که در مرحله بعد به دلیل اوج همه‌گیری ویروس کرونا به روش نمونه‌گیری در دسترس از هر مدرسه انجام شد. بدین منظور پس از طراحی نسخه آنلاین پرسشنامه‌ها، لینک آن به همراه یک فایل صوتی با ارائه توضیحاتی درباره هدف پژوهش و نحوه پاسخگویی به پرسشنامه‌ها از طریق مشاوران هر پایه تحصیلی در گروه‌های پیام‌رسان دانش‌آموزان قرار گرفت. ملاک‌های ورود به مطالعه رضایت آگاهانه، عدم ابتلا به بیماری‌های جدی روانی و جسمانی، در قید حیات بودن والدین و قرار داشتن در بازه سنی ۱۵ تا ۱۸ سال و ملاک خروج از مطالعه مخدوش بودن پرسشنامه‌ها در نظر گرفته شد. به‌منظور رعایت اصول اخلاقی در توضیحات رضایت‌نامه اختیاری بودن شرکت در مطالعه و محرمانه بودن اطلاعات مورد تأکید قرار گرفت. همچنین جهت رعایت اصل رازداری به‌جای درخواست نام و نام خانوادگی از اختصاص دادن عدد به هر پاسخنامه استفاده شد. در انتها برای تحلیل اطلاعات توصیفی و همبستگی نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و برای مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم، نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ مورد استفاده قرار گرفت.

ابزار سنجش

پرسشنامه سیستم‌های بازداری و فعال‌سازی رفتاری[2] (BIS/BAS): این ابزار ۲۴ پرسشی که توسط کارور و وایت[3] (۱۹۹۴) ساخته‌شده است، بر مبنای یک مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۴ میزان حساسیت سیستم بازداری رفتاری را از طریق ۷ گویه و حساسیت سیستم فعال‌سازی رفتاری را از طریق ۱۳ گویه در سه خرده مقیاس سائق، پاسخ‌دهی به پاداش و جستجوی سرگرمی ارزیابی می‌کند. کارور و وایت (۱۹۹۴)، روایی این ابزار را بر اساس همبستگی مقیاس اضطراب آشکار تیلور با سیستم بازداری رفتاری (۰/۵۸) و مؤلفه برونگرایی پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه سوتا با پاسخ‌دهی به پاداش (۰/۳۹)، سائق (۰/۴۱) و جستجوی سرگرمی (۰/۵۹) مطلوب دانسته و پایایی ابزار از طریق آلفای کرونباخ برای سیستم بازداری رفتاری ۰/۷۴ پاسخ‌دهی به پاداش ۰/۷۳، سائق ۰/۷۶ و جستجوی سرگرمی ۰/۶۶ اعلام کردند. امیری و حسنی (۱۳۹۵) با توجه به همبستگی معنادار نمرات سیستم بازداری رفتاری با عاطفه منفی (۰/۲۱) و نمرات پاسخ‌دهی به پاداش (۰/۳۶)، سائق (۰/۱۸) و جستجوی سرگرمی (۰/۱۹) با عاطفه مثبت پرسشنامه واتسون و تلگن، روایی هم‌زمان نسخه فارسی را مطلوب و پایایی باز آزمون چهارهفته‌ای آن برای سیستم بازداری رفتاری ۰/۶۳، سائق ۰/۶۳، جستجوی سرگرمی ۰/۵۶ و پاسخ‌دهی به پاداش ۰/۷۴ گزارش کردند. در این پژوهش قابلیت اعتماد ابزار از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۱، سیستم بازداری رفتاری ۰/۷۳ و سیستم فعال‌سازی رفتاری ۰/۷۲ به دست آمد.

پرسشنامه دل‌بستگی به والدین و همسالان[4] (IPPA): این ابزار توسط آرمسدن و گرینبرگ[5] (۱۹۸۷) ساخته‌شده و حاوی ۲۴ گویه در دو بعد دل‌بستگی به والدین و دل‌بستگی به همسالان می‌باشد. هر یک از ابعاد مشتمل بر سه خرده مقیاس ارتباط، اعتماد و بیگانگی است که هرکدام از طریق چهار گویه و مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۵ اندازه‌گیری می‌شوند. آرمسدن و گرینبرگ (۱۹۸۷)، روایی ابزار را بر اساس همبستگی نمرات دل‌بستگی به والدین با خود پنداره اجتماعی (۰/۴۶) و خانوادگی (۰/۸۷) و نمرات دل‌بستگی به همسالان با خودپنداره اجتماعی (۰/۵۷) و خانوادگی (۰/۲۸) مقیاس خودپنداره تنسی مطلوب دانستند. راجا[6] و همکاران (۱۹۹۲) نیز قابلیت پایایی آزمون بر اساس محاسبه آلفای کرونباخ برای دل‌بستگی به والدین ۰/۸۲ و برای دل‌بستگی به همسالان ۰/۸۰

1. Raykov & Marcoulides
2. Behavioral Inhibition System and Behavioral Activation System Scales (BIS/BAS)
3. Carver & White
4. Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA)
5. Armsden & Greenberg
6. Raja

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

گزارش کردند. در ایران، هاشمی و جوکار (۱۳۹۲) با استفاده از تحلیل عوامل به روش مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس، دو عامل کلی را استخراج کردند. آن‌ها ضریب کایزر- مایر- اولکین را ۰/۷۵ و ضریب کرویت بارتلت را برابر ۳۲۴/۶۷ (p<۰/۰۰۰۱) به دست آوردند که بیان‌گر کفایت نمونه‌گیری و ماتریس همبستگی گویه‌های مقیاس بود؛ همچنین میزان پایایی ابزار از طریق آلفای کرونباخ برای دل‌بستگی به والدین ۰/۸۲ و برای دل‌بستگی به همسالان ۰/۷۲ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر قابلیت اعتماد ابزار از روش آلفای کرونباخ برای دل‌بستگی به والدین ۰/۹۲ و برای دل‌بستگی به همسالان ۰/۹۴ به دست آمد.

پرسشنامه خودکارآمدی برای موقعیت‌های اجتماعی[1] (SESS): این مقیاس که توسط گودیانو و هربرت[2] (۲۰۰۳) طراحی‌شده دارای ۹ گویه و مشتمل بر سه خرده مقیاس خودکارآمدی برای مهارت‌های مقابله‌ای، خودکارآمدی برای کنترل شناختی و خودکارآمدی برای کنترل عاطفی است و در قالب یک مقیاس لیکرت از عدد ۱= اصلاً تا عدد ۱۰= خیلی زیاد امتیازبندی می‌گردد. گودیانو و هربرت (۲۰۰۳) بر اساس همگرایی نمرات ابزار با مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر (۰/۴۲) و آلفای کرونباخ کل ۰/۸۱، مهارت‌های مقابله‌ای ۰/۷۵، کنترل شناختی ۰/۷۰ و کنترل عاطفی ۰/۶۳، روایی و پایایی ابزار را مورد تائید دانستند. در ایران خیر و همکاران (۱۳۸۷) روایی همگرایی ابزار را بر اساس همبستگی آن با زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی (۰/۴۷-) و اجتناب اجتماعی و اندوه عمومی (۰/۴۰-) از پرسشنامه اضطراب اجتماعی نوجوانان لاجرکا و لوپز مطلوب دانستند و پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۷ و خرده مقیاس‌های مهارت‌های مقابله‌ای، کنترل شناختی و کنترل عاطفی به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۶۲ و ۰/۶۰ گزارش کردند. در پژوهش حاضر قابلیت اعتماد کل ابزار و مؤلفه‌های آن از روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۶۹، ۰/۶۰ و ۰/۶۴ به دست آمد.

پرسشنامه مهار هیجان[3] (ECQ): راجر و نسشوور ساختار اولیه این پرسشنامه را تنظیم و راجر و نجاریان[4] (۱۹۸۹) آن را بازنگری کردند. این ابزار حاوی ۵۶ گویه و چهار مؤلفه بازداری هیجان، نشخوارگری، مهار خوش‌خیم و مهار پرخاشگری است و بر اساس گزینه درست= ۱ و گزینه غلط= ۰ نمره‌گذاری می‌شود. راجر و نجاریان (۱۹۸۹)، روایی هم‌زمان این ابزار را بر مبنای همبستگی مهار پرخاشگری با خصومت کلامی (۰/۶۴-) پرسشنامه خصومت باس- دورکی، نشخوارگری با روان رنجوری (۰/۵۷)، مهار خوش‌خیم با روان گسیختگی (۰/۲۷-) و بازداری هیجان با برونگرایی (۰/۳۷-) پرسشنامه شخصیتی آیزنک مطلوب دانسته و پایایی باز آزمون ۷ هفته‌ای را برای نشخوارگری ۰/۸۰، مهار هیجان ۰/۷۹، مهار خوش‌خیم ۰/۹۲ و مهار پرخاشگری ۰/۷۳ گزارش کردند. رفیعیان و همکاران (۱۳۸۵، به نقل از اسمعیل نژاد و همکاران، ۱۴۰۱) بر مبنای شاخص CVI برابر با ۰/۸۱ روایی محتوایی داخلی این ابزار را تائید و اسمعیل نژاد و همکاران (۱۴۰۱) پایایی کل ابزار را بر اساس ضریب کودر-ریچاردسون، ۰/۶۷ مطلوب دانستند. در پژوهش حاضر قابلیت اعتماد ابزار با روش کودر-ریچاردسون برای بازداری هیجان ۰/۶۶، مهار پرخاشگری ۰/۷۲، نشخوارگری ۰/۷۶ و مهار خوش‌خیم ۰/۶۹ به دست آمد.

پرسشنامه هراس اجتماعی[5] (SPIN): این ابزار توسط کانر[6] و همکاران (۲۰۰۰) ساخته‌شده و از طریق ۱۷ گویه در سه مؤلفه ترس، اجتناب و علائم جسمانی، میزان اضطراب اجتماعی را در یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای از اصلاً= ۰ تا خیلی زیاد= ۴ اندازه‌گیری می‌کند. کانر و همکاران (۲۰۰۰)، روایی هم‌زمان پرسشنامه را بر مبنای همبستگی نمرات کل آن با مقیاس کوتاه هراس اجتماعی دیویدسون و همکاران (۰/۹۲) و همبستگی خرده مقیاس‌های ترس، اجتناب و علائم جسمانی (به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۸ و ۰/۴۲) با نمرات پرسشنامه ترس مارکز، در گروه‌هایی از افراد دارای علائم اضطراب اجتماعی مطلوب دانستند و ثبات کل مقیاس از طریق باز آزمایی دوهفته‌ای را بین ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ گزارش کردند. هنجاریابی داخلی این ابزار بر اساس همبستگی بالا با نمرات اضطراب فوبیک از نسخه تجدیدنظر شده چک‌لیست نشانگان ۹۰ پرسشی (۰/۷۰) و پایایی باز آزمون دوهفته‌ای برای کل مقیاس ۰/۹۶، ترس ۰/۹۵، اجتناب ۰/۹۴ و علائم جسمانی ۰/۹۶ مطلوب گزارش‌شده است (حسنوند عموزاده، ۱۳۹۴). در این پژوهش قابلیت اعتماد ابزار از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۲ و خرده مقیاس‌های ترس، اجتناب و علائم جسمانی به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۲ و ۰/۷۶ به دست آمد.

1. Self-Efficacy for Social Situations Scale (SESS)
2. Gaudiano & Herbert
3. Emotion Control Questionnaire (ECQ)
4. Roger & Najarian
5. Social Phobia Inventory (SPIN)
6. Connor

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

یافته ها

نمونه مورد بررسی در این پژوهش شامل ۵۶۴ دانش‌آموز دوره متوسطه دوم با میانگین سنی ۱۶/۱۱ و انحراف معیار ۰/۷۵ بود. از این تعداد ۵۳/۵ درصد دختر و ۴۶/۵ درصد پسر بودند که درمجموع ۵۴/۸ درصد در پایه دهم، ۲۹/۲ درصد در پایه یازدهم و ۱۶ درصد در پایه دوازدهم تحصیل می‌کردند. در جدول ۱ یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش شامل سیستم بازداری رفتاری ۱، مؤلفه‌های سیستم فعال‌سازی رفتاری: سائق ۲، پاسخ‌دهی به پاداش ۳، جستجوی سرگرمی ۴؛ دل‌بستگی به والدین: ارتباط ۵، اعتماد ۶، بیگانگی ۷؛ دل‌بستگی به همسالان: ارتباط ۸، اعتماد ۹، بیگانگی ۱۰؛ خودکارآمدی اجتماعی: مهارت مقابله ۱۱، کنترل شناختی ۱۲، کنترل عاطفی ۱۳؛ مهار هیجان: بازداری هیجانی ۱۴، مهار پرخاشگری ۱۵، نشخوارگری ۱۶، مهار خوش‌خیم ۱۷، و اضطراب اجتماعی: ترس ۱۸، اجتناب ۱۹، علائم جسمانی ۲۰، ارائه‌شده است. (نمره‌گذاری مؤلفه‌های بیگانگی، مهار پرخاشگری و مهار خوش‌خیم در این مطالعه معکوس می‌باشد.)

مبنی بر یافته‌های جدول ۱، سیستم بازداری رفتاری به‌طور مثبت و مؤلفه سائق به‌طور منفی با هر سه مؤلفه اضطراب اجتماعی

جدول ۱. ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۱	–																			
۲	-۰/۱۷**	–																		
۳	۰/۱۳**	۰/۴۰**	–																	
۴	-۰/۰۳	۰/۳۷**	۰/۳۶**	–																
۵	-۰/۱۳**	۰/۲۴**	۰/۱۸**	-۰/۰۲	–															
۶	-۰/۲۲**	۰/۲۵**	۰/۱۸**	-۰/۰۵	۰/۶۱**	–														
۷	-۰/۳۰**	۰/۲۸**	۰/۱۷**	۰/۰۲	۰/۵۵**	۰/۶۷**	–													
۸	-۰/۰۲	۰/۱۷**	۰/۲۴**	۰/۱۹**	۰/۱۷**	۰/۱۵**	۰/۱۱*	–												
۹	-۰/۱۴**	۰/۱۸**	۰/۱۷**	۰/۰۶	۰/۲۹**	۰/۲۵**	۰/۳۲**	۰/۶۲**	–											
۱۰	-۰/۱۲**	۰/۱۹**	۰/۲۱**	۰/۰۴	۰/۲۷**	۰/۲۷**	۰/۳۵**	۰/۳۴**	۰/۵۰**	–										
۱۱	-۰/۳۱**	۰/۳۲**	۰/۰۹*	۰/۱۷**	۰/۲۴**	۰/۲۴**	۰/۳۰**	۰/۰۹*	۰/۲۸**	۰/۲۵**	–									
۱۲	-۰/۳۹**	۰/۲۰**	-۰/۰۴	-۰/۰۲	۰/۲۲**	۰/۲۴**	۰/۳۲**	۰/۰۴	۰/۲۰**	۰/۱۷**	۰/۶۰**	–								
۱۳	-۰/۳۰**	۰/۱۶**	۰/۰۲	۰/۰۶	۰/۱۸**	۰/۱۹**	۰/۲۵**	۰/۰۸	۰/۲۱**	۰/۲۰**	۰/۴۶**	۰/۵۴**	–							
۱۴	۰/۱۹**	-۰/۱۹**	-۰/۲۴**	-۰/۱۱**	-۰/۳۱**	-۰/۳۰**	-۰/۳۶**	-۰/۲۵**	-۰/۲۶**	-۰/۲۲**	-۰/۲۸**	-۰/۲۲**	-۰/۱۴**	–						
۱۵	۰/۲۴**	-۰/۰۶	-۰/۰۹*	-۰/۰۳	-۰/۲۱**	-۰/۲۷**	-۰/۲۳**	-۰/۱۴**	-۰/۲۲**	-۰/۱۶**	-۰/۱۴**	-۰/۱۶**	-۰/۲۳**	۰/۲۱**	–					
۱۶	۰/۴۰**	-۰/۲۰**	-۰/۰۱	-۰/۰۴	-۰/۲۶**	-۰/۳۳**	-۰/۴۲**	-۰/۰۷	-۰/۲۶**	-۰/۲۱**	-۰/۳۸**	-۰/۴۰**	-۰/۳۳**	۰/۳۲**	۰/۳۱**	–				
۱۷	۰/۳۵**	-۰/۳۱**	-۰/۱۹**	-۰/۱۲**	-۰/۳۶**	-۰/۳۸**	-۰/۴۳**	-۰/۱۷**	-۰/۲۹**	-۰/۲۷**	-۰/۳۷**	-۰/۳۶**	-۰/۳۲**	۰/۳۱**	۰/۳۳**	۰/۴۰**	–			
۱۸	۰/۴۶**	-۰/۲۸**	-۰/۰۹*	-۰/۱۰*	-۰/۲۵**	-۰/۳۴**	-۰/۴۱**	-۰/۰۸	-۰/۲۸**	-۰/۲۶**	-۰/۵۲**	-۰/۴۴**	-۰/۲۸**	۰/۳۶**	۰/۲۱**	۰/۴۴**	۰/۴۳**	–		
۱۹	۰/۳۷**	-۰/۳۱**	-۰/۲۰**	-۰/۱۶**	-۰/۲۹**	-۰/۳۳**	-۰/۴۲**	-۰/۱۹**	-۰/۳۵**	-۰/۲۸**	-۰/۵۱**	-۰/۳۶**	-۰/۲۸**	۰/۴۲**	۰/۱۸**	۰/۴۱**	۰/۴۵**	۰/۶۸**	–	
۲۰	۰/۳۸**	-۰/۲۰**	-۰/۰۴	-۰/۰۷	-۰/۲۳**	-۰/۲۹**	-۰/۳۸**	-۰/۰۷	-۰/۲۴**	-۰/۲۴**	-۰/۴۱**	-۰/۳۸**	-۰/۲۶**	۰/۲۹**	۰/۱۵**	۰/۳۳**	۰/۳۲**	۰/۶۳**	۰/۵۶**	–
میانگین	۱۹/۹۰	۱۲/۵۳	۱۷/۶۹	۱۱/۶۷	۱۲/۴۶	۱۵/۰۷	۱۴/۹۳	۱۲/۱۷	۱۴/۸۷	۱۴/۷۴	۲۰/۰۰	۱۹/۲۷	۱۹/۰۶	۶/۹۹	۵/۷۵	۶/۲۳	۶/۲۱	۶/۵۸	۸/۶۶	۴/۱۴
انحراف‌معیار	۴/۱۶	۲/۱۰	۲/۲۰	۲/۲۷	۳/۱۸	۳/۸۹	۳/۶۹	۳/۴۴	۳/۷۹	۳/۹۰	۵/۸۸	۵/۶۰	۵/۹۴	۲/۸۸	۳/۲۱	۳/۱۹	۳/۰۹	۲/۱۷	۲/۹۳	۲/۶۵
کجی	-۰/۵۷	-۰/۴۵	-۱/۲۰	-۰/۴۴	-۰/۴۹	-۰/۷۱	-۰/۵۶	۰/۰۱	-۰/۷۰	-۰/۹۰	-۰/۴۳	-۰/۱۰	-۰/۲۲	۰/۰۱	۰/۱۶	-۰/۲۱	۰/۲۴	۰/۷۷	۰/۶۴	۰/۹۵
کشیدگی	۰/۳۴	-۰/۱۳	۱/۶۶	-۰/۰۲	-۰/۵۸	-۰/۰۹	-۰/۴۶	-۰/۳۲	-۰/۲۶	۰/۱۸	-۰/۲۲	-۰/۵۶	-۰/۴۰	-۰/۸۷	-۰/۷۹	-۱/۰۳	-۰/۷۶	۰/۰۲	-۰/۲۳	۰/۴۱

*P<۰/۰۵ و **P<۰/۰۱

همبستگی معنادار دارد. مؤلفه‌های پاسخ‌دهی به پاداش و جستجوی سرگرمی به‌طور منفی با مؤلفه‌های ترس و اجتناب اضطراب اجتماعی و مؤلفه ارتباط با همسالان به‌طور منفی با مؤلفه اجتناب اضطراب اجتماعی دارای همبستگی معنادار است؛ همچنین هر سه مؤلفه خودکارآمدی اجتماعی، هر سه مؤلفه دل‌بستگی به والدین و دو مؤلفه اعتماد و بیگانگی دل‌بستگی به همسالان به‌طور منفی و هر چهار

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

مؤلفه مهار هیجانی به‌طور مثبت با مؤلفه‌های اضطراب اجتماعی همبستگی معنادار دارند. در این مطالعه جهت اطمینان از نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش برای به‌کارگیری مدل‌یابی معادلات ساختاری نخست بهنجار بودن توزیع داده‌های تک متغیری با توجه به ضرایب مطلق کمتر از ۲ برای مقادیر کجی و کشیدگی تمامی مؤلفه‌ها مورد تائید قرار گرفت. سپس مفروضه هم خطی بودن داده‌های پژوهش بر اساس شاخص تورم واریانس کمتر از ۱۰ و شاخص تحمل بیشتر از ۰/۱ تائید شد. در ادامه به‌منظور ارزیابی بهنجار بودن توزیع داده‌های چند متغیری از تحلیل داده‌های مرتبط با فاصله ماهالانوبیس استفاده شد و به دلیل ضرایب کشیدگی بیشتر از ۲، داده‌های پرت چند متغیری از طریق نمودار باکس پلات مورد بررسی قرار گرفتند، سپس با حذف داده‌های ۴ آزمودنی که منجر به تشکیل داده‌های پرت چند متغیری شده بودند ضرایب کجی و کشیدگی داده‌های فاصله ماهالانوبیس به مقادیر ۱/۱۲ و ۱/۴۱ کاهش یافت و بهنجاری مفروضه تائید گردید. بنابراین در مرحله بعدی، برای آزمون مدل پیشنهادی پژوهش از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده گردید که در گام نخست برازش مدل اندازه‌گیری و سپس برازش مدل ساختاری با داده‌های جمع‌آوری‌شده را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

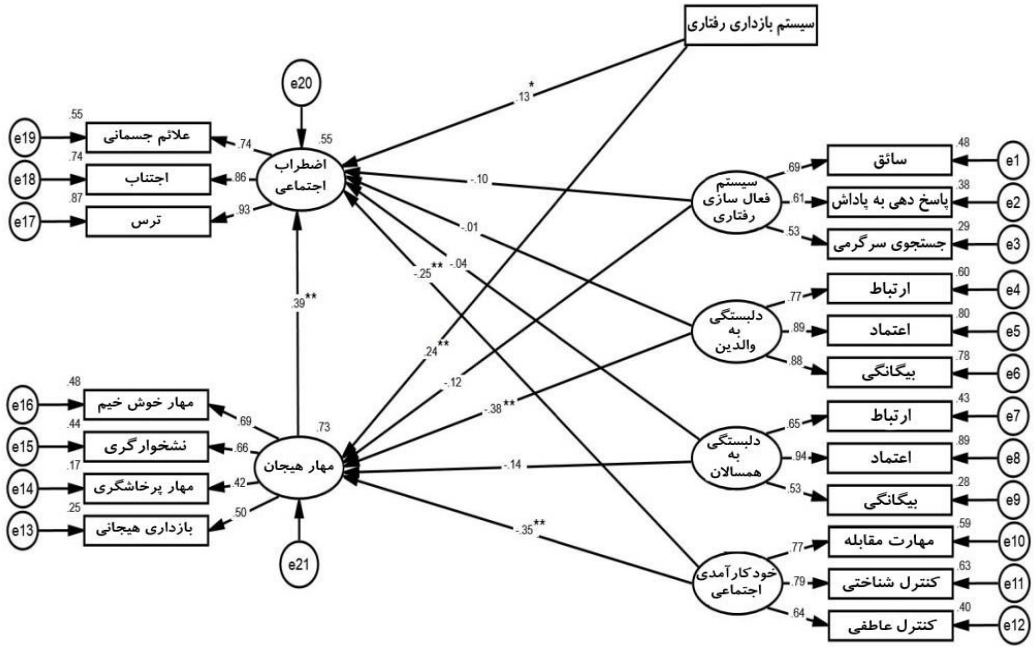

شکل ۱. مدل ساختاری پژوهش در حالت استاندارد

در شکل ۱ مشاهده می‌کنیم که سیستم‌های فعال‌سازی و بازداری رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان، خودکارآمدی اجتماعی و مهار هیجان در مجموع ۵۵ درصد از واریانس اضطراب اجتماعی نوجوانان را تبیین می‌کنند.

جدول ۲. ضرایب مسیر مستقیم متغیرها در مدل ساختاری پژوهش

مسیر مستقیم	β	B	S.E	P
سیستم بازداری رفتاری به مهار هیجان	۰/۲۴۲	۰/۰۸۵	۰/۰۱۶	۰/۰۰۱
سیستم فعال‌سازی رفتاری به مهار هیجان	-۰/۱۲۴	-۰/۱۲۴	۰/۰۸۰	۰/۰۶۱
دل‌بستگی به والدین به مهار هیجان	-۰/۳۷۷	-۰/۲۲۲	۰/۰۳۵	۰/۰۰۱
دل‌بستگی به همسالان به مهار هیجان	-۰/۱۴۰	-۰/۰۹۱	۰/۰۳۱	۰/۰۰۴
خودکارآمدی اجتماعی به مهار هیجان	-۰/۳۴۵	-۰/۱۱۱	۰/۰۲۱	۰/۰۰۱
سیستم بازداری رفتاری به اضطراب اجتماعی	۰/۱۳۵	۰/۱۵۸	۰/۰۶۷	۰/۰۲۷
سیستم فعال‌سازی رفتاری به اضطراب اجتماعی	-۰/۰۹۷	-۰/۳۲۴	۰/۲۱۹	۰/۱۳۵
دل‌بستگی به والدین به اضطراب اجتماعی	-۰/۰۰۸	۰/۰۱۵	۰/۱۴۳	۰/۹۶۵
دل‌بستگی به همسالان به اضطراب اجتماعی	-۰/۰۸۶	-۰/۰۸۶	۰/۱۱۴	۰/۴۴۹

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

خودکارآمدی اجتماعی به اضطراب اجتماعی	-۰/۲۵۲	-۰/۲۷۰	۰/۰۹۱	۰/۰۰۸
مهار هیجان به اضطراب اجتماعی	۰/۳۹۲	۱/۳۰۶	۰/۴۷۰	۰/۰۰۶

بر اساس یافته‌های جدول ۲ ضرایب مسیر مستقیم سیستم بازداری رفتاری به مهار هیجان (β=۰/۲۴۲، P=۰/۰۰۱)، دل‌بستگی به والدین به مهار هیجان (β=-۰/۳۷۷، P=۰/۰۰۱)، دل‌بستگی به همسالان به مهار هیجان (β=-۰/۱۴۰، P=۰/۰۰۴) و خودکارآمدی اجتماعی به مهار هیجان (β=-۰/۳۴۵، P=۰/۰۰۱) معنادار است اما ضریب مسیر مستقیم سیستم فعال‌سازی رفتاری به مهار هیجان در سطح معنادار قرار ندارد (β=-۰/۱۲۴، P=۰/۰۶۱)؛ همچنین ضرایب مسیر مستقیم سیستم بازداری رفتاری به اضطراب اجتماعی (β=۰/۱۳۵، P=۰/۰۲۷)، خودکارآمدی اجتماعی به اضطراب اجتماعی (β=-۰/۲۵۲، P=۰/۰۰۸) و مهار هیجان به اضطراب اجتماعی (β=۰/۳۹۲، P=۰/۰۰۶) در سطح معنادار می‌باشد.

جدول ۳. ضرایب مسیر غیرمستقیم متغیرها در مدل ساختاری پژوهش

مسیر غیرمستقیم	β	B	S.E	P
سیستم بازداری رفتاری به اضطراب اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان	۰/۰۹۵	۰/۱۱۱	۰/۰۴۴	۰/۰۰۵
سیستم فعال‌سازی رفتاری به اضطراب اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان	-۰/۰۴۸	-۰/۱۶۲	۰/۰۸۹	۰/۰۴۳
دل‌بستگی به والدین به اضطراب اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان	-۰/۱۴۸	-۰/۲۹۰	۰/۱۱۹	۰/۰۰۵
دل‌بستگی به همسالان به اضطراب اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان	-۰/۰۵۵	-۰/۱۱۹	۰/۰۶۲	۰/۰۰۹
خودکارآمدی اجتماعی به اضطراب اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان	-۰/۱۳۵	-۰/۱۴۵	۰/۰۵۸	۰/۰۰۱

نتایج تحلیل مسیر غیرمستقیم در جدول ۳ نشان می‌دهند که سیستم بازداری رفتاری به‌طور مثبت (β=۰/۰۹۵، P=۰/۰۰۵) و سیستم‌های فعال‌سازی رفتاری (β=-۰/۰۴۸، P=۰/۰۴۳)، دل‌بستگی به والدین (β=-۰/۱۴۸، P=۰/۰۰۵)، دل‌بستگی به همسالان (β=-۰/۰۵۵، P=۰/۰۰۹) و خودکارآمدی اجتماعی (β=-۰/۱۳۵، P=۰/۰۰۱) به‌طور منفی و به‌واسطه مهار هیجان بر اضطراب اجتماعی نوجوانان اثر معنادار دارند. بنابراین می‌توان گفت، مهار هیجان در رابطه بین سیستم‌های بازداری و فعال‌سازی رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی با اضطراب اجتماعی نوجوانان نقش تعدیل‌کننده دارد.

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری

شاخص‌های برازندگی	χ2	df	χ2/ df	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
مدل اندازه‌گیری	۴۸۴/۶۷	۱۳۷	۳/۵۴	۰/۹۱۰	۰/۸۷۵	۰/۹۲۳	۰/۰۶۷
مدل ساختاری	۵۳۸/۷۱	۱۵۰	۳/۵۹	۰/۹۰۶	۰/۸۶۹	۰/۹۱۸	۰/۰۶۸
مقدار مطلوب	-	-	۵<	۰/۹۰>	۰/۸۵>	۰/۹۰>	۰/۰۸<

برای تعیین چگونگی برازش مدل اندازه‌گیری از تحلیل عاملی تأییدی و برآورد حداکثر درست نمایی استفاده شد. همان‌طور که جدول ۴ نشان می‌دهد، نسبت مجذور کای بر درجه آزادی در مدل اندازه‌گیری برابر با ۳/۵۴، شاخص نیکویی برازش GFI برابر با ۰/۹۱، شاخص برازش تطبیقی CFI برابر با ۰/۹۲۳، شاخص نیکویی برازش تعدیل‌شده AGFI برابر با ۰/۸۷۵ و مقدار شاخص ریشه میانگین مربعات خطای برآورد RMSEA برابر با ۰/۰۶۷ می‌باشد که بر اساس دیدگاه کلاین[1] (۲۰۱۶) حاکی از برازش قابل‌قبول الگوی اندازه‌گیری با داده‌های جمع‌آوری‌شده است. در گام بعدی شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری مورد ارزیابی قرار گرفت که با توجه به نزدیک بودن مقادیر آن به شاخص‌های الگوی اندازه‌گیری نتیجه می‌گیریم، این فرض مدل ساختاری که سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی به‌واسطه مهار هیجان، اضطراب اجتماعی نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند از برازش قابل‌قبولی برخوردار می‌باشد.

1. Kline

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف مدل‌یابی اضطراب اجتماعی بر مبنای سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی با میانجی‌گری مهار هیجان در نوجوانان اجرا شد. نتایج این مطالعه حاکی از آن بود که مهار هیجان رابطه بین سیستم‌های فعال‌سازی و بازداری رفتاری با اضطراب اجتماعی نوجوانان را میانجی‌گری می‌کند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش اوشانسی و دانون (۲۰۲۲)، اوکانر و همکاران (۲۰۱۴) و رانجلووچ و جیروویچ[1] (۲۰۲۲)، در زمینهٔ نقش میانجی نشخوارگری و سرکوب هیجان بین سیستم بازداری و فعال‌سازی رفتاری با اضطراب اجتماعی همخوان است. با توجه به حساسیت متفاوت سیستم‌های مغزی-رفتاری و شیوع بیشتر اضطراب اجتماعی در دوران نوجوانی (باله و همکاران، ۲۰۲۲؛ رالی، ۲۰۱۹؛ ملو و همکاران، ۲۰۲۳)، می‌توانیم این یافته را چنین تبیین کنیم که تلاش‌های اولیه تنظیم هیجانی در نوجوانانی که به‌طور زیستی سیستم بازداری رفتاری فعال‌تری داشته‌اند بسیار ناشیانه و معطوف به کاهش فزون کنشی هیجانی در تعاملات اجتماعی می‌باشد. این افراد برای اجتناب از قرار گرفتن در موقعیت‌های تنش‌زا، راهبردهای ناکارآمدی همچون سرکوب هیجان و نشخوارگری را در اولویت قرار می‌دهند و به دلیل عدم دسترسی به راهبردهای انطباقی‌تر، احتمال استقرار مسیرهای معیوب مغزی تنظیم هیجان و تظاهر الگوهای رفتاری با ویژگی‌های اختلال اضطراب اجتماعی را افزایش می‌دهند (اوشانسی و دانون، ۲۰۲۲؛ اوکانر و همکاران، ۲۰۱۴) از سوی رویارویی مکرر با شرایط استرس‌زای اجتماعی، اولویت سیستم فعال‌سازی رفتاری برای انتخاب راهبردهای سازگارانه تنظیم هیجان را کاهش داده و میل به راهبردهای مهارکننده‌ای را برمی‌انگیزد که می‌توانند به‌طور فوری تجربه اضطراب اجتماعی را به حداقل برسانند. درنتیجه، این امر جریانی را که ابتدا از طریق سیستم بازداری رفتاری بیش‌فعال شکل‌گرفته قوی‌تر ساخته و با تقلیل سازگاری هیجانی به پایداری علائم اضطراب اجتماعی قدرت می‌بخشد (اوکانر و همکاران، ۲۰۱۴؛ رانجلووچ و جیروویچ، ۲۰۲۲).

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر مهار هیجان رابطه بین دل‌بستگی به والدین و همسالان با اضطراب اجتماعی نوجوانان را میانجی‌گری می‌کند. نظر به این‌که در بررسی ادبیات پژوهشی مطالعه‌ای هم‌راستا با این هدف یافت نشد، می‌توانیم اذعان کنیم نتایج این بخش در برخی مواضع با یافته‌های کلیر و همکاران (۲۰۲۰) و مارینو و همکاران (۲۰۲۳)، مبنی بر نقش میانجی دشواری در تنظیم هیجان بین دل‌بستگی ناایمن و اضطراب اجتماعی همخوان می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، همان‌طور که برخوردار بودن از حمایت اجتماعی و روابط توأم با اعتماد با والدین و همسالان، پیش‌بینی کننده بهزیستی اجتماعی و روان‌شناختی هستند، احساس بیگانگی با افراد مهم زندگی، روابط بی‌کیفیت، ادراک پذیرش پایین و نداشتن دوستان صمیمی مهم‌ترین عوامل خطر در افزایش اضطراب اجتماعی نوجوانان می‌باشند (پیکرینگ[2] و همکاران، ۲۰۲۰؛ جیانگ و لو[3]، ۲۰۲۱؛ مجیدی افشار و شاکر دولق، ۱۴۰۱). از سوی دیگر افراد مضطرب اجتماعی به خاطر ترس از قضاوت منفی دیگران به‌طور مداوم تلاش می‌کنند تا از قرار گرفتن در موقعیت‌های اجتماعی اضطراب‌آور اجتناب کنند و به‌منظور نیل به این مقصود، راهبردهایی را جهت ساماندهی به هیجان‌های پریشان کننده خود برمی‌گزینند که برای اهداف فاصله‌گیری اجتماعی ثمربخش‌تر باشند (گودمن و همکاران، ۲۰۲۱؛ مسترز و همکاران، ۲۰۲۳). بدین ترتیب وقتی ادراک ناایمنی در دل‌بستگی به والدین تا دوران نوجوانی ادامه یافته و به تجارب ناخوشایند در رابطه با همسالان نیز گسترش یابد، مهم‌ترین منابع حمایتی که به‌طور بالقوه عاملی برای مصون ساختن شخص از تهدیدها و ارزیابی‌های نامطلوب اجتماعی بوده‌اند تبدیل به عواملی فزاینده برای احساس اضطراب و ناتوانی در تنظیم هیجان شده و با سوق دادن فرد آسیب‌پذیر به راهبردهای غیرانطباقی و سرکوب هر چه بیشتر بیانگری در روابط بین فردی، بستری نامساعد برای بروز علائم اضطراب اجتماعی فراهم می‌سازند (کلیر و همکاران، ۲۰۲۰؛ مجیدی افشار و شاکر دولق، ۱۴۰۱؛ هاشمی و جوکار، ۱۳۹۲).

یافته دیگر این پژوهش حاکی از آن بود که مهار هیجان رابطه بین خودکارآمدی اجتماعی با اضطراب اجتماعی نوجوانان را میانجی‌گری می‌کند. با توجه به محدودیت پیشینه‌های پژوهشی می‌توانیم اظهار کنیم که این یافته تا حدودی با نتایج تحقیق نوزادی و منظری توکلی (۱۳۹۴) در زمینهٔ نقش میانجی بدتنظیمی هیجانی بین خودکارآمدی با شدت علائم اضطراب اجتماعی نوجوانان همسو می‌باشد. در راستای این یافته می‌توان گفت، ادراک خودکارآمدی کمتر افراد را ترغیب می‌سازد تا به‌جای احساس تعهد به هدایت موفقیت‌آمیز مشکلات و ارتقاء

1. Ranđelović & Ćirović
2. Pickering
3. Jiang & Luo

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

مهارت‌های مقابله‌ای، از راهبردهای فوری ناسازگارانه‌ای کمک بگیرند که بیشتر در خدمت اهداف فاصله‌گیری و دوری جستن موقعیت‌های دشوار می‌باشند (بندورا، ۱۹۹۹). ازآنجاکه مهار اضطراب نیازمند خودکارآمدی در کنترل شناخت‌های ناکارآمد نگران‌کننده، مقابله با روش‌های اجتنابی مخرب و پرورش بیشتر ابراز هیجان است (بندورا، ۱۹۹۹؛ مورالس-رودریگرز و پرز-مرمول[1]، ۲۰۱۹)، راهکارهای مقابله‌ای اجتنابی می‌توانند با تضعیف شایستگی اجتماعی، اضطراب اجتماعی را افزایش داده و با تمرکز بر نشانه‌های تهدید، عقب‌نشینی از تعاملات اجتماعی را قوت بخشند (مسترز و همکاران، ۲۰۲۳). درنتیجه خودکارآمدی اجتماعی پایین نه‌تنها ایفاگر نقشی برجسته در اضطراب اجتماعی نوجوانان است (اونه و همکاران، ۲۰۲۱)، بلکه می‌تواند با در دست گرفتن سازوکارهای تنظیم هیجان، نوجوانان را به بهره‌گیری از راهبردهای محدود و مهارکننده‌ای وادارد که به‌موجب انعطاف شناختی پایین در این سنین، امکان بروز نشانه‌های اضطراب اجتماعی را پرقوت می‌سازند (اوکنو[2] و همکاران، ۲۰۲۲؛ نوزادی و منظری توکلی، ۱۳۹۴).

نتایج کلی پژوهش حاضر حاکی از آن بود که نقص در سیستم‌های مغزی-رفتاری، دل‌بستگی به والدین و همسالان و خودکارآمدی اجتماعی از طریق میل به راهبردهای غیرانطباقی مهار هیجان، منجر به بروز علائم اضطراب اجتماعی در نوجوانان می‌گردند. بنابراین، باوجود اهمیت عوامل زمینه‌ساز زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی، شایستگی در به‌کارگیری راهبردهای انطباقی تنظیم هیجان تا حدود زیادی به کاهش تجارب اضطرابی در موقعیت‌های اجتماعی یاری می‌رساند. ازاین‌رو انتظار می‌رود، برگزاری دوره‌های آموزشی نظم‌بخشی هیجان در مدارس یکی از راهکارهای سودمند برای کاهش علائم و پیشگیری از پیامدهای ناگوار اضطراب اجتماعی در نوجوانان باشد.

این پژوهش همچون سایر تحقیقات با محدودیت‌هایی مواجه بود، ازجمله این‌که با توجه به استفاده از روش توصیفی همبستگی، اظهارنظر درباره رابطه علت و معلولی متغیرها امکان‌پذیر نمی‌باشد، بنابراین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده با استفاده از طرح‌های آزمایشی رابطه علی میان متغیرها مورد بررسی قرار بگیرد. محدودیت‌های دیگر عدم دسترسی به نمونه‌های بیشتر برای انتخاب جمعیت بالینی و استفاده از پرسشنامه‌های خودسنجی بود که به دلیل قرار داشتن در دوران اوج همه‌گیری کرونا به‌صورت مجازی و به شیوه نمونه‌گیری در دسترس اجرا شد. ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده با انتخاب نمونه‌هایی با علائم اختلال اضطراب اجتماعی و کمک گرفتن از مصاحبه ساختاریافته، میزان تعمیم‌پذیری نتایج در جمعیت بالینی نیز مورد آزمون قرار گیرد. در آخر توصیه می‌شود جهت گسترش اهداف کاربردی و آگاهی از میزان اهمیت عوامل سبب‌ساز در اضطراب اجتماعی نوجوانان، در تحقیقات آینده به مؤلفه‌های اجتماعی دیگری همچون قلدری همسالان و طرد والدین نیز پرداخته شود.

منابع

اسمعیل نژاد، ی.، اسماعیلی ینگجه، س.، بشرپور، س. (۱۴۰۱). اثربخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر خودمهارگری و بازداری هیجانی دانش‌آموزان پسر دارای رفتارهای پرخطر. *رویش روان شناسی*، ۱۱(۷)، ۱۵۵-۱۶۶. http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1401.11.7.11.0

امیری، س.، و حسنی، ج. (۱۳۹۵). ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس فعال‌ساز رفتاری (BAS) و بازداری رفتاری (BIS) مرتبط با تکانشگری و اضطراب. *مجله علوم پزشکی رازی*، ۲۳(۱۴۴)، ۸۰-۶۸. https://rjms.iums.ac.ir/article-1-3960-fa.html

حسنوند عموزاده، م. (۱۳۹۴). هنجاریابی سیاهه فوبیای اجتماعی (SPIN) در نمونه غیربالینی ایرانی. *مجله مطالعات علوم پزشکی*، ۲۶(۱)، ۱۷-۳۰. http://umj.umsu.ac.ir/article-1-2717-fa.html

خیر، م.، استوار، ص.، لطیفیان، م.، تقوی، م.، و سامانی، س. (۱۳۸۷). اثر واسطه‌گی توجه متمرکز بر خود و خودکارآمدی اجتماعی بر ارتباط میان اضطراب اجتماعی و سوگیری‌های داوری. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۱۴(۱)، ۳۲-۲۴. http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-411-fa.html

مجیدی افشار، ت.، و شاکر دولق، ع. (۱۴۰۱). نقش مسائل دوران نوجوانی، نارضایتی از تصویر بدنی و دل‌بستگی به والدین و همسالان در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی دختران نوجوان. *فصلنامه روان شناسی تحلیلی شناختی*، ۱۳(۵۱)، ۱-۱۴. https://journals.iau.ir/article_700840.html

نوزادی، س.، و منظری توکلی، ع. (۱۳۹۴). *بررسی نقش واسطه گری راهبردهای شناختی تنظیم هیجان در رابطه بین خودکارآمدی با اضطراب اجتماعی نوجوانان*، اولین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی، شیراز. https://civilica.com/doc/460128

هاشمی، ز.، و جوکار، ب. (۱۳۹۲). مدل‌یابی علّی تاب‌آوری هیجانی: نقش دل‌بستگی به والدین و همسالان، راهبردهای مقابله‌ای و تنظیم شناختی هیجانات. *مطالعات روان‌شناختی*، ۹(۱)، ۹-۳۸. https://doi.org/10.22051/psy.2013.1735

1. Morales-Rodríguez & Pérez-Mármol
2. Okuno

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 16(5), 427-454. https://doi.org/10.1007/BF02202939

Aune, T., Juul, E. M. L., Beidel, D. C., Nordahl, H. M., & Dvorak, R. D. (2021). Mitigating adolescent social anxiety symptoms: the effects of social support and social self-efficacy in findings from the Young-HUNT 3 study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 30, 441-449. https://doi.org/10.1007/s00787-020-01529-0

Balle, M., Fiol-Veny, A., de la Torre-Luque, A., Llabres, J., & Bornas, X. (2022). Temperamental Change in Adolescence and Its Predictive Role on Anxious Symptomatology. *Behavioral Sciences*, 12(6), 194. https://doi.org/10.3390/bs12060194

Bandura A. (1999). A Social cognitive theory of personality, In L. A. Pervin and O. P. John (Eds). *Handbook of personality: Theory and research.* (2nd ed. pp. 154-196). New York: Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/1999-04371-006

Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*. In V. S. Ramachaudran (Ed). (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. http://happyheartfamilies.citymax.com/f/Self_Efficacy.pdf

Bas-Hoogendam, J. M., van Steenbergen, H., van der Wee, N. J., & Westenberg, P. M. (2020). Amygdala hyperreactivity to faces conditioned with a social-evaluative meaning–a multiplex, multigenerational fMRI study on social anxiety endophenotypes. *NeuroImage: Clinical*, 26, 102247. https://doi.org/10.1016/j.nicl.2020.102247

Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.28.5.759

Carver, C. S., & White, T. L. (1994). Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: the BIS/BAS scales. *Journal of personality and social psychology*, 67(2), 319-333. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.67.2.319

Clear, S. J., Gardner, A. A., Webb, H. J., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2020). Common and distinct correlates of depression, anxiety, and aggression: Attachment and emotion regulation of sadness and anger. *Journal of Adult Development*, 27(3), 181–191. https://doi.org/10.1007/s10804-019-09333-0

Connor, K. M., Davidson, J. R., Churchill, L. E., Sherwood, A., Weisler, R. H., & Foa, E. (2000). Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN): New self-rating scale. *The British Journal of Psychiatry*, 176(4), 379-386. https://doi.org/10.1192/bjp.176.4.379

Cui, L., Tang, G., & Huang, M. (2022). Expressive suppression, confucian Zhong Yong thinking, and psychosocial adjustment among Chinese young adults. *Asian Journal of Social Psychology*, 25(4), 715-730. https://doi.org/10.1111/ajsp.12529

Gaudiano, B. A., & Herbert, J. D. (2003). Preliminary psychometric evaluation of a new self-efficacy scale and its relationship to treatment outcome in social anxiety disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 537-555. https://doi.org/10.1023/A:1026355004548

Goodman, F. R., Daniel, K. E., Eldesouky, L., Brown, B. A., & Kneeland, E. T. (2021). How do people with social anxiety disorder manage daily stressors? Deconstructing emotion regulation flexibility in daily life. *Journal of Affective Disorders Reports*, 6, 100210. https://doi.org/10.1016/j.jadr.2021.100210

Gray, J. A., & McNaughton, N. (2003). *The Neuropsychology of Anxiety: An enquiry into the function of the septo-hippocampal system*. (2nd ed). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198522713.001.0001

Jiang, J., & Luo, D. (2021). The Relationship between Perceived Social Support and Social in College Students: The Mediation of Sense of Coherence. *SHS Web of Conferences*. 123, 01006. https://doi.org/10.1051/shsconf/202112301006

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling*. (4th ed). Guilford publications. https://psycnet.apa.org/record/2015-56948-000

Krygsman, A., & Vaillancourt, T. (2022). Elevated social anxiety symptoms across childhood and adolescence predict adult mental disorders and cannabis use. *Comprehensive Psychiatry*, 115, 152302. https://doi.org/10.1016/j.comppsych.2022.152302

Lee, C. S., & Yeghiazarian, C. (2021). Personal value, self-efficacy, and social acceptability of a social behavior as correlates of behavioral action in social anxiety. *Trends in Psychiatry and Psychotherapy*, 43, 217-224. https://doi.org/10.47626/2237-6089-2020-0129

Marino, C., Manari, T., Vieno, A., Imperato, C., Spada, M. M., Franceschini, C., & Musetti, A. (2023). Problematic social networking sites use and online social anxiety: The role of attachment, emotion dysregulation and motives. *Addictive Behaviors*, 138, 107572. https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2022.107572

Masters, M., Zimmer-Gembeck, M. J., Farrell, L. J., & Modecki, K. L. (2023). Coping and emotion regulation in response to social stress tasks among young adolescents with and without social anxiety. *Applied Developmental Science*, 27(1), 18-33. https://doi.org/10.1080/10888691.2021.1990060

Melo, R. D. C., Schreuder, M. J., Groen, R. N., Sarsembayeva, D., & Hartman, C. A. (2023). Reward sensitivity across the lifespan in males and females and its associations with psychopathology. *Personality and Individual Differences*, 204, 112041. https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112041

Morales-Rodríguez, F. M., & Pérez-Mármol, J. M. (2019). The role of anxiety, coping strategies, and emotional intelligence on general perceived self-efficacy in university students. *Frontiers in psychology*, 10, 1689. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01689

O'Connor, E. J., Staiger, P. K., Kambouropoulos, N., & Smillie, L. D. (2014). Pathways to social anxiety: The role of reinforcement sensitivities and emotion regulation. *Psychiatry Research*, 220(3), 915-920. https://doi.org/10.1016/j.psychres.2014.09.007

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]

Okuno, H., Rezeppa, T., Raskin, T., & De Los Reyes, A. (2022). Adolescent Safety Behaviors and Social Anxiety: Links to Psychosocial Impairments and Functioning with Unfamiliar Peer Confederates. *Behavior Modification*, 46(6), 1314–1345. https://doi.org/10.1177/01454455211054019

O'Shannessy, D. M., & Donovan, C. L. (2022). Revised Reinforcement Sensitivity Theory of Personality and Social Anxiety: Mediating and Moderating Factors. *Available at SSRN 4043447*. https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4043447

Pickering, L., Hadwin, J. A., & Kovshoff, H. (2020). The role of peers in the development of social anxiety in adolescent girls: A systematic review. *Adolescent Research Review*, 5, 341-362. https://doi.org/10.1007/s40894-019-00117-x

Raja, S., McGee, R., & Stanton, W. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 21(4), 471-485. https://doi.org/10.1007/BF01537898

Raleigh, C. (2019). What Is the Prevalence of Social Anxiety Disorder Among Adolescents in Ireland? How Does It Impact Their Lives and How Do Schools Address It? *Research in Teacher Education*, 9(2), 28-33. https://doi.org/10.15123/uel.88z74

Ranđelović, K., & Ćirović, N. (2022). Social anxiety and rumination in the context of the revised reinforcement sensitivity theory and the mediation model of social anxiety. *psihologija*, 55(1), 1-24. http://dx.doi.org/10.2298/PSI200702034R

Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2012). *A first course in structural equation modeling*. (2nd ed). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203930687

Roger, D., & Najarian, B. (1989). The construction and validation of a new scale for measuring emotion control. *Personality and individual differences*, 10(8), 845-853. https://doi.org/10.1016/0191-8869(89)90020-2

Smith, A., Nelson, E., Kircanski, K., Rappaport, B., Do, Q., Leibenluft, E., Pine, D., & Jarcho, J. (2020). Social anxiety and age are associated with neural response to social evaluation during adolescence. *Developmental cognitive neuroscience*, 42, 100768. https://doi.org/10.1016/j.dcn.2020.100768

Tolan, Ö. Ç., & Kara, B. C. (2023). The Mediating Role of Cognitive Flexibility in the Relationship between Social Anxiety and General Self-Efficacy. *E-International Journal of Educational Research*, 14(1), 229-244. https://doi.org/10.19160/e-ijer.1195955

Wong, Q. J., & Rapee, R. M. (2016). The aetiology and maintenance of social anxiety disorder: A synthesis of complementary theoretical models and formulation of a new integrated model. *Journal of affective disorders*, 203, 84-100. https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.05.069

Zou, S., Wu, X., & Li, X. (2020). Coparenting behavior, parent–adolescent attachment, and peer attachment: An examination of gender differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 178-191. https://doi.org/10.1007/s10964-019-01068-1

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1402.12.5.9.1]